

Tweede Kamerlid Hans van Baalen interviewt opiniepeiler Maurice de Hond

TEKST DAVE ENSBERG EN MARCIA NIEUWENHUIS

Maurice de Hond:

‘Politici hebben geen vertrouwen in de kiezer’

PM draait de rollen om. In de serie ‘in gesprek’ verplaatst een politicus of bestuurder zich in de rol van interviewer. Het liberale Tweede Kamerlid Hans van Baalen ontvangt in de Oude Zaal van het Kamergebouw opiniepeiler Maurice de Hond. Een gesprek over de ruzie tussen VVD-kemphanen Ayaan en Wiegel, de kritiek van TNS-Nipo op de methode De Hond en de gemiddelde Nederlander als Tokkie.

Maurice de Hond antwoordt resoluut op de vraag wat hij vindt van VVD-Kamerlid Van Baalen: ‘Dat vind ik één van de ergste regenten van de huidige politiek. Daar kom ik graag voor naar Den Haag.’ En zo geschiedde. Opiniepeiler De Hond beschouwt hem als ‘een fascinerende combinatie van modernheid en ouderwetsheid’. ‘En die rol wisselt hij met enige regelmaat.’

Hans van Baalen: ‘Als je denkt aan Maurice de Hond, denk je aan peilingen. Vallen politieke en maatschappelijke voorkeuren wel goed te meten?’

Maurice de Hond: ‘Het is vaak zo dat veel onderwerpen waar je vragen over stelt al in de publiciteit liggen. Zo heb ik meerdere keren de vraag gesteld of mensen vinden dat de voetballer Kalou genaturaliseerd moet worden. Je kunt wel dingen toevoegen aan de vraag, maar de mensen weten al zoveel uit de publiciteit, dat ik geen vraag zou kunnen bedenken waarop zeventig procent zegt dat hij snel genaturaliseerd moet worden.’

Hans van Baalen: ‘Als mij de vraag wordt gesteld: “Als Amerika het internationaal recht zou blijven schenden op het gebied van krijgsgevangenen, moet Nederland dan nog deelnemen aan militaire missies met Amerika?” Dan kom je al snel op een *nee* uit. Maar als de vraag is: ‘Vindt u dat minister Bot er alles aan moet doen om toezeggingen te krijgen van de Amerikanen over het schenden van internationaal recht?’ Zal er al snel een *ja* uitkomen! Hetzelfde onderwerp.’

Maurice de Hond: ‘Ja, maar het zijn geen conflicterende visies. Het ene zegt: “als het internationaal recht door Amerikanen geschonden blijft” en het andere zegt: “moet minister Bot daar alles aan doen?” Het onderwerp is gelijk, maar de vragen en antwoorden dekken niet dezelfde lading. Alleen als situaties niet breeduit in de media zijn uitgemeten, is er geen rijpingsproces geweest en hangt het er heel erg vanaf hoe je dat onderwerp presenteert. Ik zet op mijn website zowel de feitelijke vraagstelling als het antwoord. Dan kunnen mensen daar hun eigen conclusies aan verbinden.’

Hans van Baalen: ‘Ik wil heel graag aannemen dat wanneer jij zegt: “Ik wil objectief werken”, je de vragen niet zo kunt sturen dat de antwoorden eruit komen zoals de opdrachtgever wil.’

Maurice de Hond: ‘Veel onderwerpen waar ik mee bezig ben, zijn al in het nieuws. Mensen hebben hun mening dan al gevormd, omdat iets op televisie is geweest. Tijdens Mabelgate heb ik zeven verschillende metingen gedaan. Als er nieuwe informatie kwam, zoals de vriendin van

Mabel die in *de Volkskrant* zei: “ik was het, zij niet”, bleek antwoorden op de vraag: “Denkt u dat ze loog?” te kantelen. Dan zie je peilingen schommelen, omdat er nieuwe feiten aan het licht komen.’

Hans van Baalen: ‘Maar stel dat ik van het bedrijf VVD ben en ik heb mij geërgerd aan de ruzie tussen Ayaan Hirsi Ali en Hans Wiegel. En ik wil toch naar buiten komen met een gevoel van eenheid, dan zou ik de vraag kunnen stellen “Vindt u niet dat Ayaan Hirsi Ali en Hans Wiegel hun meningsverschil moeten bijleggen?”. Dan zegt misschien tachtig procent ja.’

Maurice de Hond: ‘Als je vraagt of de ruzie bijgelegd moet worden en tachtig procent zegt ja, dan is dat ook een feit! Mijn verantwoordelijkheid is om dingen zo objectief mogelijk vast te stellen en het transparant te maken. Dit is de vragenlijst en dit zijn de resultaten. Interpreteer het verder zoals je zelf wilt. De uitkomst van de vraag, *dat* is de uitkomst van de vraag!’

Hans van Baalen: ‘Wat ik interessant vindt, is dat u een naam hebt van onpartijdigheid en professionaliteit. U bent niet het werktuig van uw klant.’

Maurice de Hond: ‘Nee, maar je wilt ook niet met resultaten komen die de opdrachtgever graag wil horen, maar waar hij iets aan heeft. Ik heb onlangs een heel interessant onderzoek gedaan waarbij ik aan mijn eigen geënquêteerden heb gevraagd of ze vinden dat de vragen die hen gesteld worden soms te links of te rechts zijn. Zo’n dertig tot veertig procent zegt: “Ja, dat gebeurt soms”. De mensen die zeggen dat de vragen naar links afwijken, zijn mensen die op rechtse partijen stemmen en andersom. Ik ben ervan overtuigd dat als u en Femke Halsema naar een vraag kijken, beiden tot een andere conclusie komen ten aanzien van de objectiviteit van de vraag.’

Hans van Baalen: ‘Maar het gaat mij erom hoe je als onderzoeker gebruikt of misbruikt kunt worden.’

Maurice de Hond: ‘Ik ben er nu ruim dertig jaar ermee bezig en ik zit er nog steeds, dus blijkbaar doe ik het toch niet echt slecht. In heel veel andere landen is het zo dat onderzoeksbureau’s gelieerd zijn aan politieke partijen. Dat is dus absoluut niet het geval in Nederland. Er is wel behoorlijk wat discussie tussen de onderzoeksbureaus, onlangs was er weer een uitbarsting van TNS-Nipo, maar dat is niet omdat een onderzoeksbureau een ander ervan beschuldigt gelieerd te zijn aan een politieke partij.’

Hans van Baalen: ‘Waar het ook om gaat, is het kennisniveau van mensen, want je moet natuurlijk wel iets weten om antwoord te kunnen geven op een vraag. Vertelt u ze wat er die week gebeurd is, zodat ze een mening kunnen vormen?’

Maurice de Hond: ‘De onderwerpen worden vaak even ingeleid, maar als je dat uitgebreid gaat doen, zegt men: “Ja, maar dat is vooral de lezing van die, of vooral die lezing van die”. Als je een inleiding maakt doe je dat meer om tegen de mensen te zeggen: “Het gaat om dit onderwerp”. Als ik bijvoorbeeld over de Schipholbrand vragen stel, dan ga ik geen uitgebreide inleiding doen van: “op die datum vielen er zoveel doden enzovoort”. Dan neem je aan dat die kennis gewoon aanwezig is. Zijn het onderwerpen die niet in de publiciteit komen, dan moet je het gewoon neerzetten. Maar mensen hebben altijd de mogelijkheid om “weet niet” of “geen antwoord” in te vullen.’

Hans van Baalen: ‘Ik ben zelf campagneleider geweest, zowel bij Frits Bolkestein als bij Gerrit Zalm. Mijn eigen conclusie is dat wij te weinig deden met peilingen, laat staan dat wij zelf opdrachten gaven voor peilingen. Dat had ook met financiën te maken. Ik denk dat politieke partijen vaak *denken* te weten wat het publiek vindt, maar het eigenlijk niet echt *weten*. Hoe is uw mening over het gebruik van het middel opiniepeilingen bij politieke partijen?’

Maurice de Hond: ‘Nu komen we bij de kern van het probleem, waarom wij zo’n grote kloof hebben tussen politiek en burger. Het grote punt is in Den Haag dat als we praten over politiek en vernieuwing dan zeggen ze allemaal: “we zitten hier met een mandaat voor vier jaar en over vier jaar mag u weer terug komen en kunt u ons weer naar huis sturen”. Dat zijn de spelregels die in 1848 zijn afgesproken en die men hier angstvallig handhaaft, want stel je eens voor dat wij daarvan afwijken, dan verliezen we ook een deel van de bestaande macht. Mijn vrouw is Cubaanse, mijn schoonfamilie vroeg eens: “Wat is democratie in Nederland? Je premier, mag je die kiezen?”. Dan zeg ik: “God, nee.” En dan zeggen ze: “Ja, maar je regering natuurlijk wel? En de burgemeester, mag je die kiezen?” “Nee.” “Oh, is dat dan democratie?” Hun systeem heeft ook falen, maar wij hebben een systeem waarin politici het zich kunnen veroorloven vier jaar lang vooral met elkaar bezig te zijn. Media die op deze vierkante kilometer rondlopen, begeleiden dat. Als een Kamerlid buiten de normen wil treden, wordt hij door de media terug het hok in geduwd, want dan gaan ze naar de fractievoorzitter en fractiegenoten met de vraag: “Wat vinden jullie ervan?” Wat er bij de mensen leeft, speelt in Den Haag amper een rol. Dat is niet alleen door Fortuyn ontstaan, maar is volgens mij al tien, vijftien jaar aan de gang. Ik heb mezelf de rol gegeven om zichtbaar te maken wat er onder de mensen leeft.’

Hans van Baalen: ‘De discussie over de vertegenwoordigende democratie vind ik belangrijk, maar wat ik nog belangrijker vind, is hoe je jezelf als volksvertegenwoordiger objectief kunt informeren. Als je als volksvertegenwoordiger beter wilt weten wat er onder de bevolking speelt, zul je onderzoek moet laten doen dat de meeste politieke partijen zich niet kunnen veroorloven. Zo heb ik het zelf ervaren. Ik denk dat uw metier kan helpen bij wat het electoraat vindt, alleen is dat duur onderzoek natuurlijk.’

Maurice de Hond: ‘Dat is helemaal niet meer waar.’

Hans van Baalen: ‘Dat vind ik interessant.’

Maurice de Hond: ‘Via internet is het helemaal niet duur meer. Vroeger moest je voor elke vraag die je stelde een bepaald bedrag betalen. Tegenwoordig is dat niet zo. Ik heb bijvoorbeeld een vast contract met de NOS, waarmee een onbepaald aantal vragen gesteld kan worden. Vroeger werkte ik met een bureau waar honderd mensen vast werkten, en we pas geld verdienden als we zeventig procent dekking hadden. Na mijn sabbatical, dacht ik: “We leven in een nieuwe wereld en daar ga ik ook optimaal gebruik van maken”. Als iemand mij nu vraagt waar mijn kantoor is, dan wijs ik naar mijn laptop.’

Hans van Baalen: ‘De meeste ervaring die ik heb als campagneleider stamt uit 1998, wat toen populair werd, was een focusgroep. Doet u dat ook?’

Maurice de Hond: ‘Ik doe geen focusgroepen in opdracht van politieke partijen, Maar bij bepaalde projecten maak ik er wel gebruik van, omdat je zo meer te weten komt veronderstellingen die je nog niet geheel duidelijk hebt. Zo krijg je meer ideeën over hoe het nou werkelijk zit en wat je moet kwantificeren. Gevaar is vaak dat je vanuit de focusgroep gaat

generaliseren, omdat je tien mensen hebt horen spreken en denkt: “nou weet ik hoe het zit”. Kwantitatief blijkt dat dan niet waar.’

Hans van Baalen: ‘U bedoelt, dat het dan niet representeert?’

Maurice de Hond: ‘Inderdaad, het zegt alleen iets over die mensen van de focusgroep.’

Hans van Baalen: ‘Ik heb een paar laten doen toen, maar Frits Bolkestein was er een groot tegenstander van, want: “wij wisten het zelf wel”. Zijn er nog andere nieuwe ontwikkelingen die wij nog niet of nauwelijks toepassen in Nederland?’

Maurice de Hond: ‘Wat ik zelf altijd heel leuk heb gevonden, is om te kijken hoe je nieuwe technologie kunt gebruiken om dingen te doen die zonder die technologie niet mogelijk waren. Ik denk dat wij in de toekomst veel beter gebruik zullen maken van informatie uit algemene enquêtes, door die te koppelen aan beleid. Het is natuurlijk best mogelijk van de VVD-leden vast te stellen waar ze wonen, hoe oud ze zijn, enzovoort, maar je kunt ook op vijftig punten van het liberaal manifest voor ieder van die leden vastleggen wat zij ervan vinden. Geen eenmalige enquête, maar structureel. Op basis daarvan ben je in staat om veel meer met die mensen te doen en om hun deskundigheid te gebruiken.’

Hans van Baalen: ‘Dit soort dingen zijn denk ik van vitaal belang, want je kent je eigen leden dikwijls onvoldoende. Ik heb van de tweede campagne van George Bush begrepen dat zijn adviseur Karl Rove tot op postcodeniveau kennis zou hebben van wat speelt er in de samenleving. Hierdoor kon Bush de thema’s kiezen waarvan wij zeiden “wat zijn dat nou voor rare thema’s”. Hij wist dat Irak toen, niet doorslaggevend was. Volgens mij is er eigenlijk geen politieke partij in Nederland die dat heel goed in kaart heeft gebracht, maar ook dat zou dus met behulp van nieuwe technologie beter en goedkoper kunnen dan vroeger.’

Maurice de Hond: ‘Het verschil met Amerika is groot, en dan druk ik mij nog heel zachtjes uit. Even los wat je daar verder van vindt, wat je daar ziet kent een grote mate van professionaliteit. Ze weten en benutten wat er onder mensen leeft en doen er wat mee. In Nederland is er wel twee miljoen beschikbaar om het referendum te verkopen, dus het heeft in de politiek blijkbaar niet genoeg prioriteit om vast te stellen wat er onder mensen leeft. In de Nederlandse politiek wordt door velen fundamenteel gezondigd tegen een aantal basisregels. Neem nou die kwestie van die Schiedamse parkmoord. Ik heb die uitzending gezien van *Netwerk* op 5 september, waarin gezegd werd dat er veel meer achter de schermen speelde. Toen ik dat bekeek, stonden mijn haren recht overeind. Ik was echt van slag af, ik heb amper geslapen die nacht. Want mijn stelling was: “Als dit waar is, dan is dit zo schokkend voor de rechtsstaat...” Niet omdat ik de schuld meteen gaf aan wie dan ook, maar omdat het een bevestiging was van mijn gevoel dat er achter de schermen van het totale Nederlandse systeem ontzettend veel fout gaat. Het enige wat ik als burger op dat moment van mijn minister van Justitie wil horen, is: “Ik heb het gezien, ik kan niet geloven dat het waar is, maar mocht het waar zijn dan is dat heel erg voor onze rechtsstaat.” Volgens mij moet Donner naast de burger gaan staan en niet voor zijn ambtenaren. Dat vind ik zo’n gebrek aan professionaliteit. Dat is misschien ook logisch, want ik heb die man een keer horen zeggen dat hij nooit televisie kijkt. Als ik ooit formateur zou worden en ik krijg een kandidaat die zegt dat hij nooit televisie kijkt, dan zeg ik: “Helaas, blijft u maar professor.”’

Hans van Baalen: ‘Een goede politicus moet ook onder de mensen kunnen zijn.’

Maurice de Hond: ‘Ja, maar er is volgens mij nog een heel fundamenteel element. Er wordt vaak gezegd: “de kiezer heeft weinig vertrouwen in de politiek of in politici”. Maar je krijgt alleen vertrouwen, als je vertrouwen geeft. Het fundamentele probleem van de politiek en van de media is niet zozeer dat de kiezer geen vertrouwen in de politiek heeft, maar dat de politiek geen vertrouwen heeft in de kiezer. Er wordt een beeldvorming gehanteerd alsof de gemiddelde Nederlander een soort Tokkie is die absoluut niet in staat is om verschillende dingen tegen elkaar af te wegen. Impopulaire maatregelen doe je toch voor een goed doel? Dus dat goede doel moet uit te leggen zijn.’

Hans van Baalen: ‘Politici die gekozen zijn moeten vertrouwen hebben in diegene die hen gekozen hebben. Het ontbreekt politici vaak aan zelfvertrouwen in zichzelf. Ze moeten zeggen: “Ik ben van plan elke zeepkist te beklimmen en om consequenties te dragen.”’

Maurice de Hond: ‘Exact. En waarom gebeurt dat niet? Dan komen wij meteen weer op de essentie van ons politieke systeem, dat dat niet van de mensen eist. Omdat mensen hier niet komen doordat ze regelmatig gegrild worden door de bevolking, maar door hun eigen partijcultuur. Die partijcultuur zorgt ervoor dat de mensen ook aan de top komen, zonder dat ze goed zijn in het verkopen van hun overtuigingen aan de bevolking en zonder de kwaliteiten die nodig zijn om optimaal te communiceren met de bevolking.’

Hans van Baalen: ‘Maar we zijn bijna allemaal verliefd op de Engelse politiek met duidelijke statements. Ik kan me ook wel wat voorstellen bij het kiesrecht per district, want dan is er één meneer of mevrouw en die het voor mekaar moet brengen. Ik vind het van vitaal belang wat de mensen vinden en daarom denk ik dat u nog een hele toekomst zult hebben. Den Haag zal zich realiseren dat je zonder al die kennis geen behoorlijke campagne meer kunt voeren.’

Maurice de Hond: ‘Bedankt voor de vriendelijke woorden, maar ik wil daar nog wel een ding aan toevoegen. Ik ben ontzettend ongerust en niet alleen voor Nederland, maar voor vele landen, dat door de steeds toenemende kloof, ook het grote risico bestaat dat bij een grote crisis of ingreep van buiten het hele systeem in elkaar knalt. Ik weet niet of mijn rol in dat systeem zo groot is, als ik hoop dat die in de toekomst zal zijn.’

Hans van Baalen

Na zijn studie rechten aan de Rijksuniversiteit Leiden was Hans van Baalen (1960) ondermeer directeur public affairs consultants bij Deloitte Consulting en internationaal secretaris van de VVD. Hij raakte in 1998 in opspraak vanwege berichten over vermeende extreemrechtse sympathieën in zijn studententijd, maar werd gerehabiliteerd na onderzoek van drie staatsraden. Afgezien van een tussenpauze tijdens kabinet-Balkenende I, is Van Baalen sinds 1999 Kamerlid voor de VVD. In de Tweede Kamer houdt hij zich bezig met defensie en Europese zaken.

Maurice de Hond

Na zijn studie sociale geografie aan de Universiteit van Amsterdam ging Maurice de Hond (1947) aan de slag als wetenschappelijk medewerker bij het Sociaal Geografisch Instituut. In 1973 werkte hij voor onderzoeksbureau Inter/View. Voor het programma In de Rooie Haan peilde hij de verkiezingen van 1977. In 1980 werd hij directeur van Inter/View. Tussen 1999 en 2001 was hij CEO van Newconomy. Na een interne crisis werd hij door de raad van commissarissen op non-actief gezet. Sinds 2002 is hij vanuit zijn bv View/Ture onder andere voor het NOS Journaal actief met peilingen via internet.